

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Negyed évre ... 2 kor. 40 fill. Fél évre... 4 kor. 80 fill. Egész évre ... 9 kor. 60 fill. Megjelenik minden vasárnap.	FELELŐS SZERKESZTŐ GAAL MÓZES. Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.

A CLAUDIUSOK.

Eckstein Ernő regénye. Átdolgozta Gaal Mózes.

Nagy izgatottsággal és várakozással néztek a császári emelvényre. Valóban a császár intett a hiradónak, hogy csendet csináljon. «Scorpus, — mondá, midőn a circusban néma csend lőn, — te ma nagy dicsőséget arattál. Kérj valamit.» Scorpus meghajlik és erős, határozott hangon kéri: «A császár béküljön ki Domitiával, a császárnéval.

— Hallatlan vakmerőség! — kiáltá Titus Claudius.

— Csak türelem, a java még ezután következik. Alighogy a kocsis szavai elhangzottak, száz meg száz torok kiáltja zúgva, harsogva: «Hallod, Cæsar? Nekünk a császárné kell!» Leirhatatlan botrány volt, pokoli zsvaj.

— De hát mit akar a nép? Hogy jutott most hirtelen ez a kívánság az eszébe?

— Én tudom. Stephanus műve az egész. A császárné udvarmestere ravasz kópé. Vissza akarja ürnőjének a régi hatalmat szerezni. Scorpust megvesztegette. Ki tudja, mily tömérdek pénzébe került? A csöselék is meg volt vesztegetve. Még a lovagok között is láttam egy-két gyanus alakot.

— Rossz hír! — jegyzé meg a főpap. — És mit felelt Domitianus a csöseléknek?

— Szinte borzadok annak elmondásától, hogy mit válaszolt.

— Úgy hiszem, könnyen kitalálhatom. Midőn felszólította Scorpust, hogy kívánjon valamit, azzal a szándékkal tette, hogy bármit kíván is, lehetőleg teljesíteni fogja. Hogyan büntette meg a reátamadó vad csordát, a néptömeget? Mert ugyan mi ad jogot a söpredéknek arra, hogy a császár családi ügyeibe beleavatkozzék?

— Tudod, hogy az ilyen esetekben kényes a leghatalmasabb úrnak is a helyzete. Midőn a hirnök csendet parancsolt, a császár így szólott:

— Legyen! — és aztán távozott a circusból. Elképzelheted, hogy nagyon haragudott.

— Nos és azután?

— Nincs mit mondanom. A császár még ma kiadta a rendeletet, hogy Domitia térjen vissza Bajából s foglalja el régi helyét a császári palotában.

— Ebből a kibékülésből újabb bonyodalmak szála fog kiindulni.

— Meglehet. Én már torkig vagyok az izgalommal és bosszúsággal. A császár lelkiállapota rettenetes. Kérlek, nemes Claudius, tégy meg minden tőled telhetőt, hogy a császár hangulata megváltozzék. Mindnyájan szenvedünk miatta...

— Megkísértem, — viszonzá a főpap sóhajtván. Claudianus fölkelt és távozni készült.

— Domitianus vár reám. Éljen boldogul, dicső barátom! Micsoda zavaros idők! Mennyivel nyugodtabban éltünk ezelőtt három-négy évvel!

Claudius hideg udvariassággal kikísérte vendégét. Az előszobában várakozók sorjában járultak Claudiushoz. Ekkor a «nomenclator» jelenté:

— Uram, fiad, Quintus, szeretne veled beszélni.

A főpap homloka elborult. A kedvetlenségnek futó árnya volt.

— Fiam várhat — mondá jelentősen. Quintus jól tudhatja, hogy a reggeli órák nem az enyéme, sem családomé.

A büszke, elkényeztetett Quintusnak várnia kellett. A főpap rendre bebocsáttatta magához a várakozókat: barátait, clienseit, az alázatos kéregetőket s csak a mikor a legutolsó is eltávozott, akkor mehetett be a fia.

Néhány referenzia megóvási módszeréről:
betűrendben A - J

Legjobb hírű első és legnagyobb molykár ellen biztosító és megóvó intézet Magyarországon.
Az árak a nagyterjedelmű és szakszerű berendezés folytán felette olcsók.

Arjegyzék bő és kimerítő tájékoztatóssal ingyen és bérmentve.

BUDAPEST VI., Ó-utca 44 KATZER JÓZSEF szücsmester,
Raktarak és műhelyek: Ó-utca 42, 44, 45, 46 és Új-utca 43 sz.

UDVARI SZÁLLÍTÓ
Ő cs. és k. fensége JÓZSEF főherceg és fohagasságú dr. VASZARY KOLOS bibornok, Magyarország hercegprímása ő eminenciája részére.

Az 1800 párisi vilákiállítás turvén az összes budapesti szücskiállítások közül a legnagyobb kitüntetésre méltatott és a vadászati csoportban szintén ezüstéremmel kitüntetve

Aszfaltipar részvénytársaság.
Dr. Ágai Adólf író, a Borszem Jankó s.
Benczur Gyula a mesteriskola igazg.
Berzeviczy Albert v. b. t. t. orsz.
Budapesti géralom részv. társas.
Czif Csiky Albert, a főrendiház elnöke
Dobányi János központi igazg.
Duna" biztosító-társaság igazg.
Eder József földbírók. Woll.
Első magyar gazd. gépgyár.
Fonciare, Pesti biztosító-intézet.
Földművelésügyi m. kir. min.
Garamvölgyi Csakorgyár t.
Ganz és Tarsa vasöntvény.
Haggenmacher malom.
Heidelberg Mór, volt szög.
Hercepprimás titkári t.
Jókai Mór, író.
József Ágost Főherceg.
Ő cs. és k. fensége.
titkári hivatala.

Aszfaltipar részvénytársaság.
Dr. Ágai Adólf író, a Borszem Jankó s.
Benczur Gyula a mesteriskola igazg.
Berzeviczy Albert v. b. t. t. orsz.
Budapesti géralom részv. társas.
Czif Csiky Albert, a főrendiház elnöke
Dobányi János központi igazg.
Duna" biztosító-társaság igazg.
Eder József földbírók. Woll.
Első magyar gazd. gépgyár.
Fonciare, Pesti biztosító-intézet.
Földművelésügyi m. kir. min.
Garamvölgyi Csakorgyár t.
Ganz és Tarsa vasöntvény.
Haggenmacher malom.
Heidelberg Mór, volt szög.
Hercepprimás titkári t.
Jókai Mór, író.
József Ágost Főherceg.
Ő cs. és k. fensége.
titkári hivatala.

Aszfaltipar részvénytársaság.
Dr. Ágai Adólf író, a Borszem Jankó s.
Benczur Gyula a mesteriskola igazg.
Berzeviczy Albert v. b. t. t. orsz.
Budapesti géralom részv. társas.
Czif Csiky Albert, a főrendiház elnöke
Dobányi János központi igazg.
Duna" biztosító-társaság igazg.
Eder József földbírók. Woll.
Első magyar gazd. gépgyár.
Fonciare, Pesti biztosító-intézet.
Földművelésügyi m. kir. min.
Garamvölgyi Csakorgyár t.
Ganz és Tarsa vasöntvény.
Haggenmacher malom.
Heidelberg Mór, volt szög.
Hercepprimás titkári t.
Jókai Mór, író.
József Ágost Főherceg.
Ő cs. és k. fensége.
titkári hivatala.

Quintus ezalatt leküzdötte a visszautasítás miatt érzett bosszankodását. Derült arczeccal lépett apjához, kezét szorított vele. Claudius hideg és nyugodt volt.

— Szokatlanul korán jöttél — mondá fagyosan. Avagy talán most jöttél haza valami vidám dorbézolásból?

— Eltaláltad atyám, Lucius Norbanus vendége voltam. A nemes Aurelius is ott volt, — tevén hozzá gúnyos mosolylyal, — Aurelius, a mi kitűnő barátunk.

— Mást rágalmazol, hogy magadat mentegesd? Ha Aurelius havonta egyszer vagy kétszer veletek tart, ebben nem találok semmi korholni valót. Az ifjúság kiváltsága, hogy mulasson. Te azonban a kivételt szabályyá tetted. Mióta Bajából visszajöttetek, életed módja olyan, hogy szégyenkezniem kell miatta.

Quintus lesütötte a szemét. Daczossága és apja iránt érzett tisztelete viaskodtak kebelében.

— Atyám, te túlságosan szigorúan ítélsz, — mondá végre remegő ajakkal. Fiatal vagyok, mulatok; talán többet mulatok, mint kellene, de semmi olyast nem teszek, a miért akár neked, akár nekem pirulnom kellene. Kemény volt, nagyon kemény volt a szavad.

— Jól van, elismerem, de neked is be kell látnod, hogy a főpap fiának cselekedeteit az emberek mászemmel nézik, mint a rangobeli többi ifjakét.

— Igazad volna, atyám, ha veled egy fedél alatt laknám. De én önálló vagyok, a magam vagyonát . . .

— Ez a te szerencsétlenséged — vágott közbe az apa. Tudod, hogy minő a véleményem. Egyéb-iránt nem e miatt hivattalak ma. Könyelműségnek egyik hallatlan, veszedelmes vállalkozását tudtam meg. Óva intelek, hogy ne tedd, baj lesz belőle.

— Mi legyen az, atyám?

— Igaz-e, hogy Polyhymniához dalt írtál, könnyed, világi dalt, mely sérti a vallásos érzelmet?

Quintus ajkába harapott. Igen, — avagy nem, a mint tetszik. Írtam, ha a vers alatt álló nevet olvasod s nem írtam, ha azt hiszed, hogy a vers Polyhymnia kezébe jutott.

A főpap fel és alá sétált a teremben.

— Tudod-e, minő büntetés vár arra, a ki egy Veszta-szüzet megsért?

— Tudom.

— Tudod, — ismétlé a szót Claudius és nagyot sóhajtott.

— Atyám, te bűnnek minősítesz holmi éretlen tréfát. Jókedvűnk volt, rögtönöztem a Catullus módjára egy gyarló poémát. A hír, a pletyka tovább vitte; eh, badarság! Hogy is lehet ilyesmit komolyan venni? Elismerem, hogy ostobaság volt, de hogy bűn lenne? . . .

— Quintus, figyelmeztetek téged, óvakodjál minden szótól, megjegyzéstől, mit a rosszakarók az állam vallása ellen elkövetett vétségnek tekinthetnének. Ne bizakodjál vakmerően állásom és személyem tekintélyében! A törvény hatalmasabb, mint az egyes emberek akarata. Ha az, a mit tervezünk, megvalósul: kérlelhetetlen szigorúsággal ítélünk az ilyen kérdésekben. Óvakodjál Quintus! A szivedben a vallás iránt közöny van, különben még tréfából sem gúnyolódnál vele. El ne árudd az Isteneket! Még egyszer óva figyelmeztetek!

— Atyám! . . .

— Menj, fiam s vedd fontolóra szavaimat!

Quintus megcsókolta a szigorú főpap kezét és szilárd, határozott léptekkel távozott a teremből. Apja büszke, apai szívének végtelen szeretetével nézett utána.

VI.

A szabadító.

Lykorisnál, a dúsgazdag galliai nőnél fényes társaság gyűlt össze. A mint Norbanus előre jelezte Quintushoz írt levelében, Martialis, a szellemes epigramma-költő ez alkalommal olvasta fel újabb keletű csipős költeményeit, melyekben mindenkit vakmerően és kiméletlenül ostorozott.

Erre a pazar, nagyúri mulatságra elvitte Quintus új barátját, Caius Aurelius is. Remélte, hogy mindaz, a mit látni fog, az újság ingerével hat reá, s minthogy úgy is meg akarja a római életet ismerni: itt kínálkozik majd alkalom reá. A roppant nagy ebédlő-teremben mintegy száz vendég hevert a dűsön megrakott asztalok körül.

Aureliust meglepte a fény, mely Lykoris házát annyira keresetté tette Rómában.

— Valóban — mondá szomszédjának, Norbanusnak — én eddig azt hittem, hogy gazdag ember vagyok, de most látom, hogy a ti pazarlásotokhoz és fényüzetekhez képest — csak kolduzság a vagyonom. Alabastrom oszlopokról, óriási arany-lemezekről, vagyontérső szőnyegről álmodni sem merem! Káprázik a szemem.

Hanem a mikor a mulatság tetőpontját érte el, s Martialis gúnyos versei a vendégeket elragadták, bohócok izetlen tréfái kerültek sorra; akkor a becsületes és tiszta lelkű Aurelius megcsömör-

lött a fénytől és a nagy úri társaságtól. Nem törődött azzal, hogy feltűnést kelt, hogy talán ki is nevetik — egyszerűen eltávozott.

Ekkor Lykoris Quintushoz fordult és kérdezte tőle:

— Micsoda furesza, világtól elmaradt vendéget hoztál a házaamhoz? Ósdi filozófusnak látszik fiatal kora daczára . . .

— Ez a világtól elmaradt, ósdi filozófus — viszonozza komolyan és erős nyomatékkal Quintus, — egyike a legnemesebb embereknek, sőt több annál, ő a legnemesebb mindazok közül, a kik a te házad küszöbét valaha átléptek.

— No lám, hogy én ezt nem is sejtettem, — felelé könnyedén a szép galliai nő.

Quintus sem érezte jól magát. Sajátságos üresség volt a szívében. A zene, a rabszolgák mókája, Martialis versei nem tudták komoly gondolatait elverni. Mióta azt a rabszolgát látta, s mióta Aureliussal megismerkedett — Róma összes gyönyörei iránt kezdett közömbös lenni.

Norbanus riasztotta fel gondolataiból:

— Ejha, Quintus, a komoly, — ez újság reám nézve! . . . Min tűnődöl?

— Azon, hogy vajjon nem tréfa-e, amit Domitriáról mesélnek . . .

— Hogy visszatér a császári palotába? . . .

— Úgy hallottam . . .

— És jól hallottad . . . Magam voltam a császár követe. A kibékülés jobbát én nyujtottam a császárnénak Domitianus nevében.

— Én Domitia?

— Természetesen hajlandó Rómába visszatérni.

Újabb vendégek jöttek, s a párbeszéd megszakadt. Quintus egy őrizetlen pillanatban kiosont a nagy kertbe, mely a palota mögött volt, s a holdvilágos éjszakában sétált. A fényes teremből kihallatszó zenének csak tördelt hangjai hatoltak fülébe. Jól esett neki a csend . . . Nagyon jól esett. Leült egy márványpadra, s ismét a rabszolgára gondolt, a ki embertelen kinjait emberfeletti erővel tudta túrni . . . Mindig ez a kép szállotta meg őt, mintha kísérteni akarta volna.

Egyszer csak megzörren mögötte a bokor. Zavaros hangok ütődnek fülébe. Fegyverek csörrenését hallja, de távolabbról. A rá következő pillanatban két sötét alak rohan el mellette, fel a keskeny ösvényen, mely a halom tetejére visz. Utánok még két alak haladt, de már nem olyan gyorsan.

— A Jézus nevében kérlek, hagyjatok! Nem tudok tovább menni! — nyögte az egyik kinosan.

Ez a hang Quintusnak a szívébe nyilallott. Ismerősnek tetszett, mintha már hallotta volna. Némi fényvetődött a nyögdelőnek halovány, körszakálás arczára. Quintus reá ismert arra a rabszolgára, a ki Bajában olyan hősi lélekkel tűrte a martiri kinokat.

— Bátorság, Eurymachus! — suttogta társa a fülébe, miközben izmos karjaival magához ölelte, s inkább vitte, mint támogatta:

— Kapaszkodjál a vállamba, . . . még száz lépés — aztán meg vagy mentve!

Eltűntek a fák sűrűjébe.

Quintus álmélkodva nézett utánok . . . Mi történhetik! — kérdé magában, s felállva az ösvény felé ment . . . Dæmonok tanyája ez a kert?

Ismét léptek zaja és zürzavaros kiáltás halatszott.

— Erre . . . erre emberek! . . . Fel a bokrok irányában! . . . «El kell fogni őket!» — «Jaj nektek, ha egerütat vesznek! . . . «Tizezer sestertiust kap, a ki a nyomorultat élve vagy halva kézre keríti.»

Nemsokára fegyveres katonák tűntek elé a fák közül. A szűk ösvényen lelkendezve szaladtak fel még pedig sorjában. Az első Quintushoz érkezett.

— Félre az utamból! . . . gyilkost üldözünk! — így kiáltott, s félre akarta Quintust taszítani az útból.

És csodálatos! . . . Quintust, az előkelő Quintust égő vágy szállotta meg, hogy segítségére legyen a menekülő, nyomorult rabszolgáknak. Védő szárnyait akarta föléje kiterjeszteni.

— Vakmerő ficzkó! — kiáltotta tettetett haraggal. — Quintus Claudius mered érinteni szennykes keziddel?

Aztán megragadta a keze-csuklójánál fogva s egyet kanyarítván rajta, visszalódította. A rabszolga szédelegve forgott, s aztán hanyatt vágódott a földön.

Ez alatt a többi fegyveres rabszolgák is odaértek, Quintus ezek elől is elzárta a szűk ösvényt. Megrökönyödve állottak az előkelő úrral szemben a szolgák, s bambán néztek, hol Quintusra, hol társukra, a ki a földről feltápázkodott. Így telt el egy perc. Végre Quintus elérkezettnek látta az időt arra, hogy a helyzetet megértse . . .

— Tökfilkók! . . . — mondá nevetve . . . Miért nem mondottátok rögtön, hogy miben fáradoztok, a helyett loholtatok és ordítottatok össze-vissza, mintha megvesztetek volna.

Félre állottak az útból. A szolgák eszeveszetten rohantak tovább.

(Folytatása következik.)

EMLEKKÖNYVBÉ.

1. Mit irjak e lapra? — Most, a mikor válunk A mikor az élet Durván szélylyel tépi Azt a köteléket, A mely oly gyöngéden Tartá barátságunk!	4. Együtt ábrándoztunk — Ha megjött a tavasz Megjött a kis madár S vidám daltól zengett A zöldülő határ. S napsugár csókjára Ezer virág fakadt!	7. S míg így ábrándoztunk Összeforrott lelkünk Szívünk együtt érze. — Egy voltunk örömbe, Egy a szenvedésbe. Egymásba egyetlen Jó barátira leltünk!
2. Mit irjak e lapra — Örökös emlékek? Hiszen tudod régen: — Noha nem is mondtam, Soha nem beszéltem Csak egyetlen szóval: — Hogy én miként érzek!	5. Együtt ábrándoztunk Szép nyári estvéken Mikor a csillagok Végzetlen ezre Tündökölve ragyog Mint megannyi őrszem A felhőtlen égen.	8. Azt írom e lapra: — El ne feledd soha — Szeretheted szüléd Szeretned kell — őket Ezután már te védj! Szerethetsz te mást is. — De első a haza!
3. Együtt ábrándoztunk Enyhe kis szobába Halvány világ mellett — Nem volt nagy boldogság De több nem is kellett — Ha a mogorva tél Ráborúlt a tájra!	6. Együtt ábrándoztunk Ha elszállt a madár Hullt a virág szirma Hullott a falevél Egy nagy közös sirba, A melyre szemfedő A sivár, pusztá táj!	9. Ezt szeresd legjobban Úgy, mint most szereted S ha majd jön az élet S típró haragjában Birkózni kezd véled: Szent esküd' váltsa be A férfíui tett!
10. És a legszebb angyalt, Ki a földre hágott, Kinél nem teremtett Sem égben, sem földön A jó Isten szebbet: Imádd teljes szívvel: A szép szabadságot!	11. S hogyha a szívedbe Nem fér e szerelem! Oltsd ki az emlékem S e hely is hazámé Szabadságé legyen. És én — boldog leszek Barátom végtelen!	

Erdei Károly.

Művészet-e a fotografálás?

Képzem, hogy megborzad a jó hírnevű festő művész ezen a kérdésen. Hogy lenne a fotografálás művészet? Az egy iparszerűleg üzött mesterség, a művészethez semmi köze! No, no! Hát köze épen van hozzá. Hát a körképek jó része, a mit már kiváló művészek is készítettek, nem a fotografáló gép segítségével készült? A körkép hátterét képező tájat bizony a természetből vették el és pedig úgy, hogy a megfelelő részletet lefotografálták, a negatívból csináltak diapozitívet, azt a vászonra vetítették kellő nagyítással, mint a laterna magica képeit, ezután szépen után-festették.

De nemesak a festőművésznek jön segítségére

a fotografáló gép, hanem a közélet számos terén látjuk gyakorlati alkalmazását. Ma megjelenik egy külföldi képes lapban egy szép kép, következő héten már a szomszéd ország képes lapjaiban is ott látjuk. Hogy történik ez? Legközönségesebben úgy történik, a mint azt már a 19. század elején *Nicephor Niepce* is tudta, a ki az *asztal* fényérzékenységét ismerte fel. A sokszorosítandó képet lefotografálják s a negatívot fényérzékeny aszfaltréteggel bevont zink- vagy kőlapra másolják. Az aszfaltnak a fény által ért részei oldhatatlanok, míg a többi benzinnel vagy terpentinolajjal lemosás s így a kép, mint dombormű, a zink- vagy kőlapon visszamarad s nyomdafestékkel bevonva, tetszésszerű számú lenyomatot szolgáltat. Ez a *fénynyomás*.

Újabb időben nem aszfaltot, hanem *krómsavas káliummal* érzékenyített gelatint használnak a *fénynyomásnál*. A nyomdafesték a gelatinnak fényérte helyein tapad, míg a változatlan részek a zsíros nyomdafestéket nem veszik fel. Ezzel az eljárással 800—1000 lenyomatot kaphatunk.

Az u. n. *heliogravure* eljárásnál szintén erre a célra alkalmassá tett krómsavas gelatin-lemezeket használnak s a képet szemesézett rézlemezen hívják elő s erről galvanoplasztikai úton készite-

árnyalatokat képes létrehozni, a heliokrómia még a színekben is élethűen adja vissza a felvett tárgyat. Sajnos azonban, ez a feladat még megoldásra vár. Sokan foglalkoztak ugyan már ennek a kérdésnek a megoldásával, de tökéletes eredményt eddig nem sikerült elérni. Az eddigi eredmények is azonban már némi garanciát nyújtanak arra nézve, hogy végre mégis sikerülni fog a tárgyakat természetes színeikben megörökíteni úgy, a mint azok a beállító lemezen vagy kereső-

A CSÓRI PARK TAVA. — Fénykép-felvétel.

nek másolatot, melyen a reprodukció domború vagy mélyített lesz, a szerint, a mint a galvanoplasztikai másolás pozitív vagy negatív képről történt. Ez az eljárás egyike a legtökéletesebb és legkedveltebb sokszorosításoknak s szépségre a réz- vagy aczélmetszettel versenyez.

A *fototípiai* eljárás szintén a nyomtatás által való sokszorosítás egyik módja, a melynél a képet fordított alakban ezinkre viszik át.

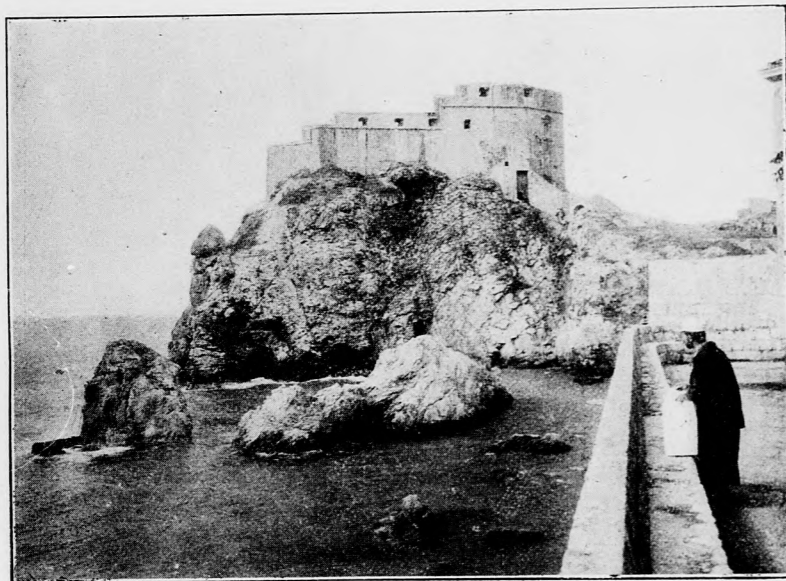
A legtökéletesebb eljárások egyike lesz a *heliokrómia*. Ez abban áll, hogy a felvett kép a maga természetes színeiben adja vissza a tárgyat. A fotografia csak sötétebb és világosabb szürke szín-

ben láthatók. Addig azonban meg kell elégednünk a rendes fotografianak utólagos színezésével, a mi főképp az arezkép-fölvételeknél volt régebben szokásos.

A fotografálás ma már azonban nemesak a sajtónak fontos és nélkülözhetetlen segítője, társa, hanem a tudomány számos ágában is nehezen boldogulnánk a fotografálás nélkül. A diapozitív képek hatalmas segítő eszközt képeznek a természetrajz, földrajz tanításánál. A *fotogrammetria* valamely vidék mérnöki felmérésénél nélkülözhetetlen, főképpen oly helyeken, a hol egyes részei a vidéknek hozzáférhetetlenek a háromszögelés

útján való közvetlen felmérésre. A fotografálás könnyíti meg a geológiai felvételeket, az antropológiai, állattani, régészeti, etnográfiai, egészségügyi tanulmányokat. Hogy mily fontos szerepe van az igazságszolgáltatás terén, arról számtalan törvényszéki tárgyalás és a rendőrség *feleke könyve* tesz szomorú tanúbizonyságot. A mérnök, az építész, porcellán- és üvegfestő nem talál hívebb és ügyesebb rajzolókat a fotografáló gépnél.

De nemcsak a mindennapi életben találkozunk lépten-nyomon a fotografálás gyakorlati alkalmazásával. A legkisebb parányok ép úgy, mint az univerzumot alkotó világok, valamint a légkörünkben történő változások megfigyelésénél is hű se-

A SAN-LORENZO RAGUZÁBAN. — Fénykép-felvétel.

gítő társunk. Csillagászati megfigyeléseinknél évtizedekre szóló munkát takarítunk meg az objektív s az érzékeny lemez használatával. Mikor Arago átadta az emberiségnek *Daguerre* találmányát, már akkor sejtette a nagynevű tudós és csillagász, hogy ez az új találmány a csillagászat terén is új korszakot fog megalapítani. A Nap, Hold és számos bolygó tulajdonságainak részletesebb ismeretét fotografikus felvételeknek köszönhetjük. A nap korongján túlesapó lángok, melyek a napkoronát alkotják, azelőtt csak teljes napfogyatkozás esetén voltak észlelhetők, míg a nap fényképén bármikor tanulmányozhatjuk őket. A legbámulatraméltóbb alkotás lehet ezen a téren a *csillagos ég fényképe*. Az égboltozaton ragyogó égi testeket fényök szerint osztjuk be *rang-*

fokokba. A legfényesebbek az elsőrangúak s így tovább 2., 3., — — 14. stb. rangúak. Szabad szemmel csak az első hatodrangú égitesteket látjuk. A hetedrangú s még halványabb fényű égitestek az *emberi szem* előtt örök időkre rejtve lennének, ha nem rendelkeznének a *távcsővel* és a *fotografáló géppel a szemével*, a mely mélyebben, messzebbre és gyorsabban lát, mint a mi szemünk. A derült éjjeli égboltozatnak szegezett kamara objektívje nemcsak meglátja, de az érzékeny brómlemezen meg is örökíti az emberi szemnek láthatatlan heted-, sőt tizenhetedrangú csillagot is. A csillagászat mai eszközeivel a 14. rangú égitesteket is megfigyelhetjük ugyan, de ezzel a csillagos ég térképét még megszerkeszteni nem lehetne, mert azalatt, míg a 40 milliót meghaladó 1—14. rangú égitestet a szerkesztett térképen feltüntetjük, évek hosszú sora telne el, ezalatt pedig az égitestek folyton változtatják helyüket. Az érzékeny lemez segítségével az égboltozat egy-egy darabjának megörökítésére azonban csak percek kellenek. Az elsőrangú égitestek már öt század m.-percz alatt lerajzolódnak a lemezen, a 2. rangúak lefotografálására elég egy tized m.-percznyi exponálás s így tovább, a 14. rangúak 13 percz alatt jelentkeznek a lemezen. Ime, így lát a fotografáló gép *szeme*, messzebbre és gyorsabban, mint az *emberi szem*, sőt még *meg is őrzi* azt, a mit látott, mert a lemezen 80 percznyi exponálás után már a 16. rangú égitestek is láthatók lesznek.

De mindez nem képez még választ felvetett kérdéseinkre, vajon a fotografálás művészetnek tekinthető-e vagy nem? Ezek a felhozott példák mind csak azt bizonyítják, hogy a fotografálás, azonkívül, hogy sok embernek keresetforrását képezi, még több embernek nyújt kellemes szórakozást és nélkülözhetetlen segítő eszköze a művészetnek, tudománynak. Hogy ő maga művészetnek tekinthető-e, azt sokan és régóta vitatják. A fotografusok művészetnek vallják s beszereznek magoknak festő-állványt, bársony kabátot és ba-

rettet, a festők ellenben tagadják a fotografálás művészi voltát s haragusznak a fotografusokra.

A fölvetett és egyidőben sokszor vitatott kérdést humorosan tárgyalja az általánosan ismert *«Prometheus»* című természettudományi folyóirat szellemes kiadója.

Hogy lehetne a fotografálás művészet, mikor a fényt minden gondolkodás nélkül, hatni engedjük a fényérzékeny lemezre és előre betanult kémiai eljárással hozzuk létre a fény által létesített képet. Mondták a festők.

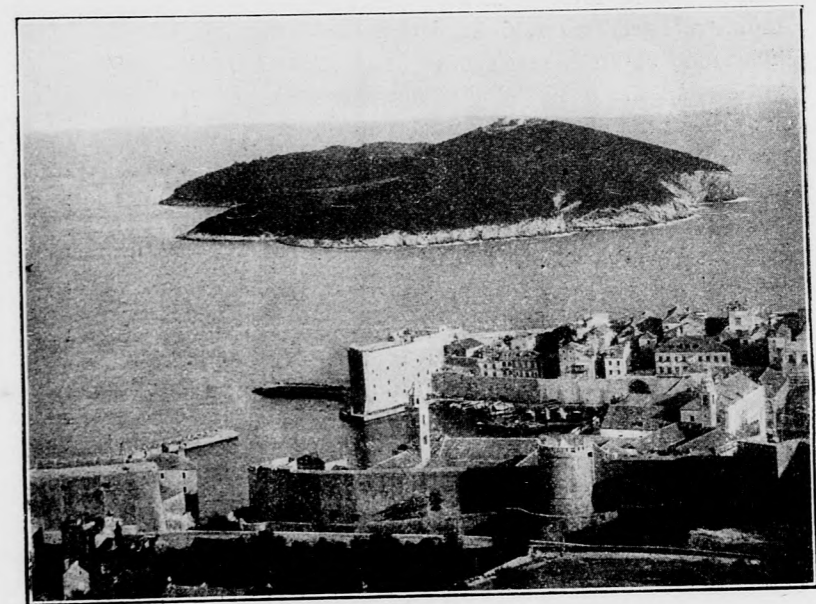
Hogy *ne* lenne művészet, azt a sok természeti fogyatkozást, szépséghibát, szeplőt, foltot, miegymást eltüntetni, a mivel a mostoha természet az eredetét megáldotta. Mondták a fotografusok. És miután még mindig akadnak, a kik őket nem szándékoztak művészeknek tekinteni, még inkább törekedtek arra, hogy a retouchirozó állványukon levő képet minél szebbé, az arezot minél bájosabbá tegyék. A háttérbe némi felhőszerű gomolyokat festettek, a képnek *platinakép* nevet adtak és fölemelték a fölvetel árát.

Ekkor új csapat jelent meg a harezteren, a kik magokat *műkedvelőknek* nevezték. Ez a csapat azonban nagyon békés hangulatot áruított el s egyáltalában nem akart tudni a művészi kérdéssről. Ennek a csapatnak a célja tisztán az volt, hogy két lábon álló kedvenc kutyájukat, hízelegve dörgölődő maeskájukat, nagy örökséggel kecségető nénikéjüket és vajjas kenyeret uzsonnázó ideáljukat megörökítsék a saját s az érdekeltek örömére.

Azonban a művészi névre semmi igényt sem szándékoztak formálni s még a retouchirozó állvány irányában is szent borzalmat tanusítottak. Erre a fotografusok nagyon megijedtek és felboszankodtak. Persze, féltették hírnevüket és foglalkozásuk nimbuszát. Úgy gondolkodtak, hogy ha már boldog-boldogtalan belekontárkodik az ő dolgukba, akkor bizony hamar vége lesz a művészi kérdésnek. De a művészek és műkritikusok gúnyosan és vérig sértően mosolyogtak, mond-

ván: «No! itt a művészet! Nekünk festőknek, évekig tartott, míg meg tudtuk tanulni, hogy a fű kékszinű, a rajta legelésző nyáj rózsaszínű, a levegő zöld és az égboltozat citromsárga. S ime, itt van egy csapat ember, a ki öt percz alatt kész fotografussá lett, miután a megfelelő készülékkel felszerelte magát. Hát ezek is mind művészek?!»

Azonban kisült, hogy a fotografusoknak sem félni, sem boszankodni nem volt okuk. Látogatóik száma nem apadt, mert ezeket a műkedvelőket nem vonták el, munkájuk azonban igenis szaporodott, mert a műkedvelők nagy része melegegett azzal, hogy a gépét már elperczgettette, a többit már rábizta a szakfotografusra, a ki persze

LACROMA SZIGETE RAGUZÁBÓL NÉZVE. — Fénykép-felvétel.

szívesen vállalkozott a munkára s jól felszámította a munkadíjat. De különben is, miután a ház, család, ismerősök, barátok, rokonok összes kedvenceit minden oldalról megörökítették a műkedvelők, akkorra már egyrészők meg is unta a dicsőséget s a kamaráját félretette, másrészők pedig, új erővel szaporodva, vándorútra kelt.

A bájos tavaszi s a meleg nyári hónapokban felkeresték a hegyeket és völgyeket, a városokat és a tengert s *találtak hangulatot a természetben és önmagukban*. Perczgettették kamarájuk moment-zárját hegyen-völgyön, városokban és fürdőhelyeken, csöndes és viharos tengeren és csak azt sajnálták, hogy az egész világ nem fér rá egy *Lumière*-féle lemezre. És mindenütt, a hol hangulatot találtak vagy sejtettek, perczgettették a

gépet. Így ment ez az utazás végeig. De végre hazatértek s hozzáfogtak a felvételek kidolgozásához s az előhívott képeken megtalálták a hangulatot, mely őket a felvételre lelkesítette s örömmel gondoltak vissza az elmúlt kellemes napokra, a mit a szabad természet ölen töltöttek s a szebb képeket papírosra, üvegre másolva, fölakasztották a falra, ablakra és gyönyörködtek bennök. Utóbb megszállotta őket a vágy, hogy munkájuk eredményében ne csak ők és közvetlen ismerőseik gyönyörködjenek, hanem hogy a világ is lássa, mennyire fejlett a műkedvelők szépérzéke. Rendeztek tehát amatőr-kiállítást s műveik remekait kitárták a világ előtt.

Mikor azután mindezt látták a festők, részint a műkedvelő vendégszerető asztalánál, részint kiállításokon, őszintén meglepődtek s a látottak fölött csodálkozásuknak adtak kifejezést, mondván: «Hát ti honnan tanultátok mindezt?! Hisz ez valóságos művészet! Ezek a képek nem csupán azt mutatják, a mit ti láttatok, hanem azt is, a mit akkor gondoltatok!» De azért a «művész» mégis megnyilatkozott a festőkben, mikor így folytatták a kritikát: «Az igaz, hogy még nem tudtok kék havat, ibolyaszínű fákat, zöldhajú sziréneket s más eféle tengeri szörnyeket festeni s ezt mitőlünk sohasem fogjátok ellesni, de annál inkább megillet a dicséret, mert a műveitekben van hangulat.» A kritika vége pedig az volt, hogy: «Ti bebizonyítottátok, hogy a fotografálás is lehet művészet, ha az, a ki vele foglalkozik, művészi érzékkel bír és ez műveiben visszatükröződik.»

Mikor pedig ezt a fotografusok meghallották, meglegedetten kiáltottak fel: «Ime, tehát mégis művészet a fotografálás!» Erre új bársony kabátot és új sapkát csináltattak, hajukat hosszúra növesztették, nagyobb retouchirozó állványt vettek s a képek árát felemelték. *Sajóhelyi Béla.*

VIHARBAN.

Rajz. Irta Puskin Sándor.

Körülöttem mindenfelé beláthatatlan sivar pusztaság terült el. Mindent hó borított. A nap lenyugvóban... A szánkó szűk ösvényen haladt, illetőleg hóban, a melyben itt-ott ösvényt vágtak a paraszt-szánkók.

Egyszerre csak megállott a szán. A kocsis kémlelve nézett a távolba, azután sapkáját leemelve, hozzám fordult és így szólt:

— Uram, nem kellene visszafordulni?
— Miért kellene?

— Az idő rosszra fordul: szél kerekedik lassankint: lám, hogy söpri végig a pusztaságot! — a jamscsik ostora nyelével kelet felé mutatott.

— Én a fehér rónákon és a derült égen kívül semmit sem látok.

— Amott, amott: az a felhőske! — Tényleg az ég alján egy fehér kis felhőt láttam, a melyet kis dombocskának nézhettem volna. A jamscsik felvilágosított, hogy az a felhő vihar közeledését jelenti.

Utitársam, Szavelyics is, igazat adott a kocsisnak, azt tanácsolta, hogy forduljunk vissza. A szél azonban nem volt erős. Jónak láttam, hogy még ideje korán igyekezzünk a legközelebbi telepre eljutni, és megparancsoltam a kocsisnak, hogy hajtson sebesen.

A jamscsik gyorsan felszállt, de időről-időre aggodalmasan tekintett kelet felé. Egyenletes vágatásban szeltük át a pusztát. E közben a szél óráról-órára erősbödött. A felhőske sűrű felhővé változott, nehézkesen emelkedve az ég boltozatán és annak már nagy részét elfődte. A hó gyéren szállingozott, de egyszerre sűrű pelyhekben kezdett hullani. A szél folyton folyvást nőtt: fürgetek támadt. A sötét ég összefolyt a hótengerrel. Minden eltűnt a látóhatárról.

— No uram, — kiáltott fel a jamscsik, — nagy a baj: itt a hózivatar!

Kihajoltam a szánból: minden szürke volt, dúlt a vihar. A szél oly pokoli erővel dühöngött, mintha eleven volna. A hó egészen behintett engem és Szavelyics-et; a lovak lépésben haladhattak csak és gyakran megpihentek.

— Miért nem hajtasz gyorsabban? kérdeztem a jamscsikot.

— Hát hová is hajtanék? — felelt ez, leszállva a bakról, — nincsen semmi, a mi után eligazodhatnám; már úgy is hová jutottunk? út nincsen és köröskörül meg sötét minden!

Szidni akartam őt, de Szavelyics védte:

— «Jó leczke ez most nekünk, hogy nem hallgattunk az ő szavára — így szólt haragosan, — ha akkor visszafordulunk a fogadó felé, jól megeáztunk volna és ott megszállva reggelig, a vihar elálltával folytathattuk volna utunkat.

Igaza volt Szavelyicsnek. De a bajon nem segíthettünk. A hó csak sűrűn hullott alá. A szánkó mellé nagy hórakást hordott össze a szél.

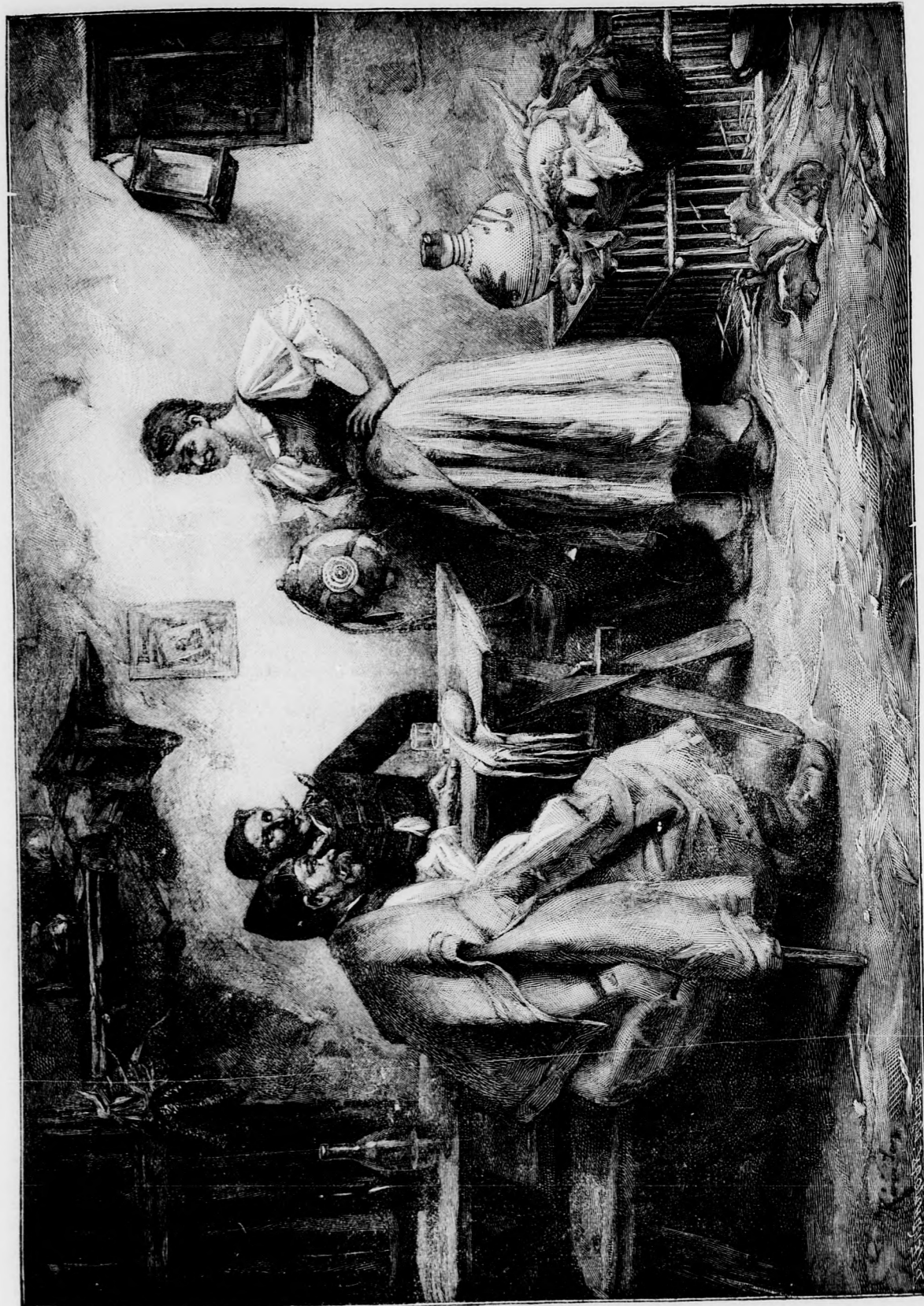
A jamscsik ott járkált a szán körül, unalomból a lószerszámot igazgatta. Szavelyics haragosan mormogott. Én figyelemmel tekintettem minden irányban, remélve, hogy valami utat vagy nyomot veszek észre, de semmit sem tudtam kivenni a hópelyhek sűrű kavargásánál...

Egyszerre csak valami feketet láttam meg:

— Hé, jamscsik! — kiáltottam — nézd csak, micsoda feketeség az ott?

Az öreg bámult:

— Isten tudja uram, — mondta s újra a bakra ült, — szánnak nem szán, de fa sem, úgy látszik, hogy mozog. Vagy farkasnak vagy embernek kell lennie.

A BORKÓSTOLÁS. — RÉVÉSZ IMRE FESTMÉNYE.

A fel nem ismerhető tárgy felé hajtattam, a melyet nem sokára elértünk. Két percz múlva találkozunk egy emberrel.

— Hé! jó ember! — kiáltotta oda neki a jamsesik, tudod-e, hogy merre az út?

— Az út? az itt van; én kemény talajon állok. Hát mi a baj?

— Hallgass ide, bátyuska — mondtam én neki — ismered-e ezt a vidéket? nem tudnál-e bennünket éji szállásra elvezetni?

— A vidéket ismerem, — felelt az utas — hála Istennek, lakott föld és minden irányban ismeretes. Látod milyen az idő: épen útközben talált bennünket. Legjobb lesz itt maradni és várakozni; talán lecsillapul a vihar, az ég kintisztul: s akkor a csillagok után eligazodhatunk.

Ez embernek higgadsága jobb kedvre derített. Már belenyugodtam a gondolatba, hogy a sikság közepén fogom tölteni az éjszakát, midőn a vándor felült a bakra és így szólt a kocsishoz:

— No, hála Istennek, a szállás nincsen messze; fordulj jobbra és hajts!

— Miért menjek jobbra? — kérdezte a jamsesik elégedetlenül — hát látod az utat?

— Se baj, nem a tied a ló! csak előre hát!

A jamsesiknek igaza volt.

— Tulajdonképen hát miért is gondolod, hogy nincs távol a szállás? kérdeztem én tőle. Mert a szél onnét fúj, — felelt a vándor — és megéreztem, hogy füstszagú volt, tehát arra valami helységnek kell lennie!

Elsodálkoztam ezen a helyes következtetésen és finom szaglason. A jamsesiknek megparancsoltam, hogy hajtson gyorsan. A lovak azonban a mély hóban nehézkesen lépkedtek. A szán csendesén indult meg, majd dombra felmászva, majd árokba csúszva, egyszer jobbra, másszor balra fordúlva. Utunk hasonló volt a viharos tengeren való utazáshoz.

Felhúztam a takarót, beburkolódtam bundamba és elszunnyadtam. A vihar egyhangú zúgása és a szánnak esendes sikamlása altattak el...

Oroszból fordította:

Déchy István.

Tőlünk függ, hogy ilyenek vagy amolyanok legyünk. Testünk a kert, akaratunk a kertész. Ha tetszik: csalánt vagy salátát vetünk bele. Izsápot ültetünk s ki-gyomláljuk a köményt. Egyféle fűvel foglaljuk el az egészet, vagy többfelé osztjuk. Parlagon hagyjuk henyeségből, vagy tenyésztővé tesszük iparral. Mindez egyedül akaratunktól függ. Ha élünk mérlegében egyik oldalon nem volna az ész, ellensúlyozni a buta szenvedélyt: a vér s természetünk hitványsága ostoba következtésekre ragadna. De azért van eszünk, hogy szenvedélyeink izalmát lehűtsük. *Shakespeare.*

Bármely rangba emelkedjék az aljas ember, mindig gyalázzal jár vele szövetekezni; de a férfi, ki becsületérzésben nevelkedett, egyetlen vonalban áll bárkivel e világon: nincs oly rang, melyben helyén ne volna. *Rousseau.*

A CZETVADÁSZOK.

Irtta Verne Gyula. Fordította Zigány Árpád. 6

Rögtön lehajították neki a kötelet; Gastinet elkapta s teljes erőből igyekezett fölfelé kúszni, de a hajón levők is gyorsan húzták fölfelé. A matróz még pár lábnyira volt a hajó korlátjától, mikor a czápa ismét fölbukott és hátára feküdvé, nagy ugrással akarta elérni menekülő áldozatát: de hiába... már nem érhetette utól.

Gastinet rögtön elájult, mihelyt letették a fedélzetre. Mialatt az orvos fölmosdatta, Ducrest szigonyos gyorsan nagy darab marhahúst kötözött egy vashorogra és beledobta a tengerbe.

A czápanak nyoma sem volt... Egyszerre csak erősen megrándult a kötél, melyet a szigonyos óvatosságból jól megkötött a hajón.

A czápát megfogták! Hat ember teljes erejéből húzta a kötelet s az iszonyatos szörnyeteg csakhamar látható lett. A mint fejét fölhúzták a hajó korlátjáiig, hurkot vetettek a farkára is, azt is fölhúzták s aztán egy rántással a fedélzetre húzták.

Pár szekereze-csapás végzett a czápával, s ekkor a hajósok csupa kíváncsiságból fölbontották a gyomrát, hogy mi van benne. Hát biz ott elég hely lett volna a szegény Gastinet számára, bár sok lim-lom volt már benne: egy üres palaczk, három konzerv-doboz bádogból, sok kötélvég, rongy, egy elnyűtt hajó-seprű, különféle csontok, egy viaszos vászonköpönyeg, egy öreg halász-csizma s egy nagy rozsdás lakat.

— Valósággal ez a tenger szemetes ládája! — kiáltott föl Filhiol orvos. — De most már, hogy láttuk, mi van benne, jó lesz visszadobni a tengerbe, hadd fájjak föl a testvérei.

— Szó sincs róla, kedves orvos! — szólt Bourcart kapitány.

— Micsoda? Nem dobja vissza a tengerbe? — kérdezte az orvos álmélkodva. — Hát ugyan mit akar vele?

— Hasznát veszem.

— Hasznát? ... Hogy-hogy?

— Sokféleképen. A zsírja, vagy ha jobban tesszik, az olaja, sokkal kitünőbb, mint a csukamáj-olaj, mert sohasem avasodik meg; a bőréből, ha megszáritják és kieserzik, a legfinomabb erszényeket, tárczákat készítenek, vagy könyveket kötnek bele: ez a chagrin-bőr; sőt meg is főzik...

— Ej, ej kapitány! — kötekedett az orvos: — talán csak nem akarja elhítenni velem, hogy a czápát meg is eszik?

— Már hogy ne ennék meg! Sőt úszóit úgy szeretik a Mennyei Birodalomban, hogy tonnája hétszáz frankba kerül. Mi ugyan finnyásabbak vagyunk, mint a khinaiak, de azért a húsból olyan halenyvet készítenek, mely sokkal alkalmasabb a bor tisztítására, mint a vízahólyag. Egyébként, a ki nem undorodik olajos izétől, meg is szeretheti a rántott czápát, a mely épen nem rossz eledel.

Filhiol orvos nagyot nevetett, de azért nem kért a czápa pecsenyéjéből.

Április 25-ikén a *Saint-Enoch* átszelte az Egyenlítőt, a minek öröme a tiszték is, a legénység is egy-egy pohár borral többet ittak. Még Cabidoulin mesternek is jó kedve kerekedett, úgy, hogy mikor kocczintott Ollive mesterrel, nagyot kurjantott magos kedvében.

— No öreg, hát észre tértél? — kérdezte a vitorlamester nevetve. — Hát már nem hiszed, hogy pórul járunk?

— De nagyon is hiszem! — felelte a kádár egyszerre elkomo-

lyodva. — Hanem azért egy pohár bor nem árt; s ha már elpusztul az ember, hát inkább jó kedvűen, mint kétségbeesve pusztuljon el.

A Csöndes-tenger e részén gyakori a szélesönd, s a *Saint-Enoch* is szinte alig mászott a tikkadt, fülledt levegőben. Az unalom gyötört mindenkit, s az volt minden szórakozásuk, hogy esténkiint összeültek beszélgetni.

Egydelután, április 27-dikén, Bourcart kapitány, a többi tiszték, Filhiol orvos, meg Cabidoulin és Ollive mester szintén együtt ültek a hajó farán és beszélgettek.

Heurtaux kapitány, nyilván ugratni óhajtván a kádárt, hirtelen így szólt:

— No, Cabidoulin, meg van-e elégedve az utazással? A hajófenékben már kilenczszáz hordó halzsirunk van, s még egyetlen egy baleset sem ért bennünket.

— Kilenczszáz hordó meg kétezer hordó, kapitány, — felelte a kádár, fejét esóválva; — s a többi tizenegyszázat aligha lesz oly könnyű megtölteni, mint a hogy a pipámat megtömöm.

— De azért mégis megtöltjük, — csipkelődött Coquebert hadnagy, — ha csak a nagy tengeri kigyó mind föl nem falja a bálnákat az orrunk előtt.

— Hát pedig az is megtörténhetik, uram! — viszonzá Cabidoulin János Mária komolyan.

— No mondja, Cabidoulin mester, — kérdezte most Bourcart kapitány: — aztán csakugyan hiszi, hogy van ilyen szörnyeteg?

— Hogy hiszi-e? — kiáltott közbe Ollive mester: — hisz egész nap egyébről sem fecseg a legénységnek! Szerencse még, hogy a legénységnek több esze van, mint neki, s azért csak nevet a meséin.

— Nem jól van ez, Cabidoulin mester, — fedette őt Bourcart kapitány. — Mire való ilyesmivel izgatni a legényeket?

— Mire való?

— felelte a kádár: — hát arra való, hogy ne nagyon ijedjenek meg, ha találkozunk a tengeri kigyóval, vagy más efféle szörnyeteggel.

— Bár csak találkoznánk velük! — kiáltott föl Coquebert hadnagy nevetve: — legalább színről színre meglátnók, hogy milyenek.

— Ne mondjon ilyet, hadnagy! — ijedezett a kádár: — utóbb még megbánhatná, a mit kívánt.

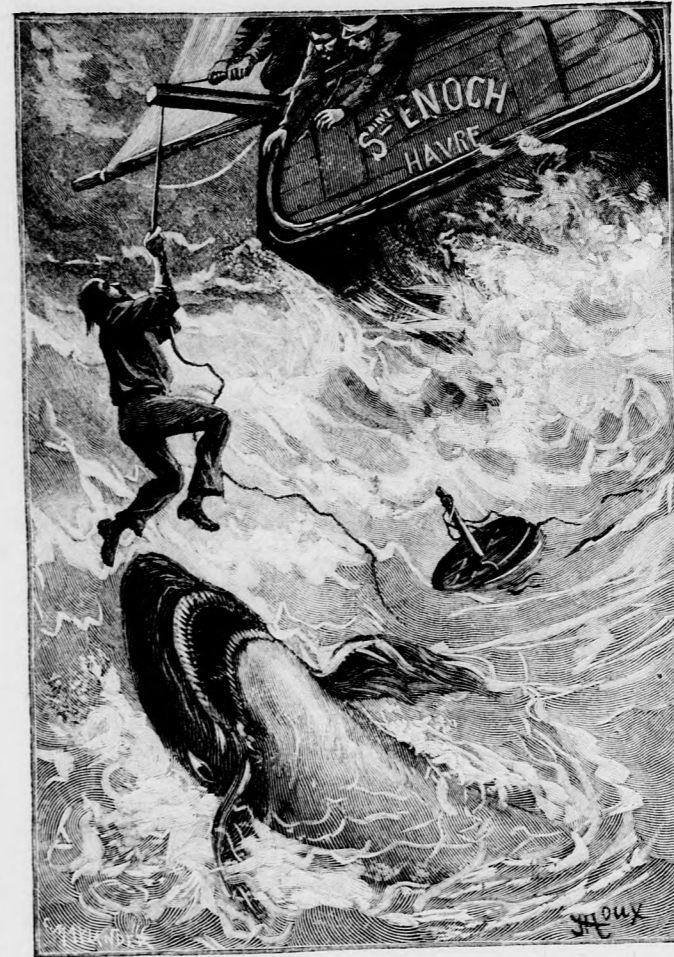
— Ej, ej, Cabidoulin mester, — szólt most Bourcart kapitány: — talán csak nem beszél komolyan? Hisz mindenki tudja, hogy nincsenek ilyen szörnyetegek?

— Pedig bizony vannak! — nyakaskodott Cabidoulin János Mária: — és

Isten óvja tőlük a *Saint-Enochot!*

Most Filhiol orvos is megszólalt:

— En pedig tudom, hogy nincsenek. Majdnem mindent olvastam, a mit ezekről a szörnyetegekről írtak, s tudom, hogy kinevezték azokat az újságokat, a melyek először tállalták föl ezeket az ostobaságokat... Pedig ez a mese ép oly régi, mint maga az ember! Már az ókorban is megtaláljuk nyomait... A Seylla és Charybdis legendájában... Aztán Plinius is beszél egy kétlű kigyóról, a melynek kutya-feje, pikkelyes teste van és lerántja a hajókat a mélységbe... Tíz

A CZÁPA EGY UGRÁSSAL AKARTA ELÉRNI ÁLDOZATÁT.

vagy tizenkét századdal később a norvég Pontopidan püspök szintén leír egy tengeri szörnyeteget, melynek lófeje s oly nagy szarvai vannak, mint egy árboecz, a szemei feketék, a sörénye fehér, s ha fölbukik vagy lebukik, egész örvény támad körülötte... Aztán keletkeztek a mesék az óriási polipokról, fejlábúakról, a melyekről azt mondják, hogy egy-egy karjuk harmincz, negyven, száz láb hosszú: — holott az egész állat, a csápjait is számítva, legfölebb csak hetven-nyolczvan centiméter lehet!

— De hát a ki látta? — szólta a kádár.

— Látta? — kérdezte Bourcart kapitány. — Hát ki látta? ... és mit látott?

— Senki sem látta! — folytatta Filhiol orvos. — Nincs két ember, a ki állítólag látta és egyformának mondaná ezt a szörnyeteget. Az egyik szerint hegyes orra volt, a másik szerint kutyafeje, a harmadik szerint olyan úszói voltak, mint az elefánt fülei s azokkal evezett, a negyedik szerint csak a farkával hajtotta magát... Aztán ott van a híres nagy fehér bálna, a *Moby Dick*, melyre a skót czetvadászok több mint kétszáz esztendeig vadásztak s ez idő alatt soha senki sem látta!...

— De azért mégis hitték, hogy él! — kaczagott Bourcart kapitány.

— Természetesen! — felelte Filhiol orvos: — ép úgy mint hittek a nem kevésbé legendaszerű tengeri kigyóban is, a mely vagy negyven éve, kétszer is megjelent: egyszer a Gloucester-öbölben, másodszer az amerikai vizekben, harmincz mérföldnyire Bostontól.

... Mi volt mind ebből igaz? ...

A *Concordia* bárka 1819-ben, Race-Pointtől tizenöt száz mérföldnyire találkozott valami kigyó-féle tengeri szörnyeteggel, mely öt-hat lábnyira emelkedett ki a vízből; a bőre fekete volt, a feje olyan, mint a lóé, vagy inkább a hullóé, de nem volt hosszabb ötven lábna: tehát még oly hosszú sem, mint a bálna, vagy a busaszökétő.

Schielderup kapitány 1849-ben az Osterssen-sziget s a szárazföld közt levő tengerágbán látott egy tengeri kigyót, mely legalább hatszáz láb hosszú volt és aludt a vizen.

A *Castillan* őrt álló matrózai 1857-ben szintén láttak egy roppant nagy, hordó-fejű szörnyeteget, melynek hosszát legalább kétszáz lábra becsülték.

1862-ben, Bouyer kapitány, az *Alecton* parancsnoka ...

— Boesánat orvos úr, — vágott közbe Cabidoulin mester: — én ismertem egy matrót, a ki a hajón szolgált. Ez látta is azt a szörnyeteget.

— Helyes! — felelte Filhiol orvos. — Ha látta, akkor meg is mondta, hogy ez a szörnyeteg egy igen nagyra nőtt fejlábú volt, szürkés-vörös színű, kocsonyás testű állat, gömbölyű testén hátul két úszója volt, szemei kidülledtek a fején, csőre, mint a papagályé, feje fölött nyolcz karja volt, kétezer kilogrammot nyomott, ámbár fejétől a farkáig csak öt-hat méter hosszú volt... E szerint nem a tengeri kigyót látta...

— Ha ilyen undok szörnyetek vannak, —

felelte a kádár: — mért ne lehetnének tengeri kigyók is?

— Mert nincsenek! — folytatta Filhiol orvos: — de ime, a további fölfedezések.

1864-ben, San-Franciscótól pár száz mérföldnyire, a *Comelis* hollandus hajó összeütközött egy polippal, melynek egyik karja, tele szívókkal, megragadta a hajó orrát és lehúzta egész a víz színéig, hogy majd felborult. Mikor ezt a kart levágták, más kettő kapaszkodott bele a hajó karfájába, s miután ezeket is leszelték bárdal, még más nyolcz kart kellett levágni, a melyek erősen oldalt billentették a hajót.*

Pár évvel később a mexikói-öbölben, egy béka-fejű, kiálló szemű szörnyetegről beszéltek, a mely két karjának kezeivel belekapaszkodott egy csónakba. Hatszor kellett rá löni revolverrel, míg az óriás béka eleresztette a csónakot és eltűnt a vízben.

1873-ban a *Lida* cutter találkozott egy szörnyeteggel a Sleať-szorosban; a *Nestor* pedig, Malacca és Penang közt, nem messze ment el egy kétszázötven láb hosszú, ötven láb széles, négy-szögletes fejű, feketesárgán csíkozott szörnyetegtől, mely a szalamanderhez hasonlított.

(Folytatása következik.)

BORKÓSTOLÓ.

Képünkhez.

Révész Imre életképét mutatjuk be lapunk olvasóinak mai számunkban. Kedves, derűs kép ez. Azt a jelenetet tünteti fel, mikor a jó kedvű öregek a cziprafaragott kulaesot átadják a tűzről pattant menyecskeknak, hogy kóstolja meg a bort. Aztán lesik, hogy iszik-e belőle a fehérnép. Mert nem tartozik ám a hétköznapi dolgok közé, hogy kulacsból igyék az asszonynép. A menyecske vonakodik. Kérdően néz a nevetőkre, de alighanem megfogja kóstolni, mert a szép, faragott kulaes nagyon tetszik neki, s a nevető férfiaknak is megakarja mutatni, hogy nem fél egy korty bortól.

A sárkány a tudomány szolgálatában.

A sárkányt jó ideig csak játékszernek tekintették, de újabb időben a tudománynak is hasznos segéd eszközévé lett, különösen Franklin Benjámintól, a ki e játékszer a villámhárító feltalálására vezetett.

A tudományos vizsgálódásoknál a japáni sár-

* Erről az óriási polipról igen érdekes fejezet olvasható *Mouton Jenőnek »Congourdan Márius kalandjai»* című könyvében, melynek magyar fordítása a Franklin Társulat kiadásában jelent meg.

kányt szokták használni, mely üregezen van szerkesztve; ez ugyanis két-két szögletes vagy hengerded dobozból áll, melyeket keresztléczek foglalnak össze egymással. A dobozok oldalainak végei elől is fölfelé vannak hajlítva.

A sárkányt leginkább meteorologiai eszköznek használják, mivel működését sem a havazás, sem a fagy, sem a zivatar nem zavarja meg. Az első

A SÁRKÁNY, MINT A TUDOMÁNY ESZKÖZE.

kísérletet *Eddy W. A.* tette; ő sárkányát madzaggal kötötte le, hogy a vihar el ne ragadja, de ez gyengének bizonyult s utódai a madzaggal egyenlő súlyú, de jóval erősebb zongorahúrt használták fel, mely a legnagyobb viharok is ellen tud állni; mind a meteorologiai észleleteknél, mind a fényképezésnél igen könnyű a föleresztő húr segítségével villamos áramokat is előidézni s így a sárkányt a szokottnál nagyobb távolságra láthatóvá tenni. A japáni sárkány

rendesen 25 négyzetláb nagyságú s még így is igen magasra szállhat fel.

Kutatás alkalmával a sárkányhoz a kísérletező részére külön kosarat alkalmaznak. A sárkány készítésénél különösen a nagy oldalfalakra fordítanak különös gondot, hogy a szél jobban fel-emelhesse s egyúttal arra is, hogy a sárkány ne forduljon fel könnyen. Ez ugyan nem nagy baj, mert az egész szerkezetet egy rántással hulló ernyővé lehet átalakítani s így a szerencsétlenséget gyorsan megakadályozhatjuk.

A sárkány hadieszköznek is használható, különösen táviratozásra. A földön megerősített aczéllúrt villamossá tesszük s a sárkány ilyenkor kábel gyanánt szolgál. Hasonlóképen telefont is felhasználhatjuk a sárkányt.

Mai számunkban bemutatunk egy ilyen tudományos célra készített sárkányt, mely a japáni módszer szerint készült.

KÉT DIÁK LEVELEZÉSE.

Május 7.

Kedves Aladárom,

nagyon szomorú dologról kell ebben a levélben megemlékezni. Egyik osztálytársam, a szegény Szabó Lajos egy hét óta aggasztóan beteg. Azt mondják, hogy a betegségéből fel sem épül soha.

Te, barátom, nem ismerted őt. Nem járt sem hozzám, sem többi osztálytársaihoz. Nagyon zárkózott, visszavonuló természet volt. Nyolczadik éve már, hogy egy osztályba járunk s mindössze azt tudtuk róla, hogy az apja szabó, hogy sok testvére van, hogy a minorita-kolostorban kap ebédet s hogy mindennap ministrál. Jó időben, rossz időben ott volt a minoriták templomában. A sekrestyés valami távoli atyafia, az szerezte be oda ministráns-diáknak.

Sajátságos dolog — lásd nekem is csak most jut eszembe, hogy vele foglalkozzam — és nagyon sokat foglalkozom. Ezelőtt egy héttel a torna-óra alatt rosszul lett. Magas ugrás volt, ő is kiállott versenyre a legjobb ugrókkal. Még Gazsi hecz-czelte:

— No Szabó, ugorj át, ha tudod!

Szegény Szabó Lajos neki iramodott, átugrotta, aztán leesett, — aztán vért hányt. Én vállalkoztam, hogy haza kísérem. Útközben leültünk a sétatéren egy padra. A nap épen odasütött, szegény Szabó Lajosnak jól esett a meleg. Rekedt, fáradt hangon beszélt:

— Imre, én tudom, hogy nagyon beteg vagyok.

Ti nem tudjátok, . . . senki sem tudja! . . . De ha az érettségét leteszem, akkor kimegyek falura . . . ott süt a nap, . . . ott meg fogok gyógyulni . . .

Én kezdettem öt vigasztalni. Még tréfáltam is, pedig a szavai megszorítottak.

— Nagyon sokat tanultam, . . . a fejem is gyakran beléfájdult . . . Télen fáztam, . . . sokszor fáztam! Kérlek, ne mondd meg otthon, hogy vért hánytam. Ne mondd meg! Anyám megijedne!

— Nem mondom meg, Lajos, ne félj! Az érettségire se gondolj, sem mire se gondolj, csak magadra. Ne is jere iskolába, csak majd az írásbeliekre . . .

— Hát az osztályvizsgálat, Imre?

— Ugyan, mi szükséged van reá? Nem voltál soha gyenge tanuló . . . Én eljövök hozzád mindennap. Megmondom, hogy mit csináltunk.

— Igazán? De mi messze lakunk — és nagyon kicsiny a lakásunk —

— Én pedig fényes palotában lakom, mi? Ne légy gyermek, Lajos, ha te szegény vagy, az vagyok én is!

Elkísértem őt haza. Irtózatosságot láttam abban a kicsiny hajlékban, barátom! Ha leírnám neked, nem hinnéd el. Nem is a szegénység lepette meg, hiszen én ismerem, de a — rendtelenség, a tisztatlanság. A hol sok a gyermek s egy szűk, földszinti szobában kuczorognak mind, ott van a műhely, ott vannak az ágyak s egy párnyi ablakon kandikál be a nap, . . . a hol nincs levegő: ott lehet-e élet, lehet-e egészség?

Ez a dolog kimondhatatlanul levert engem.

Napokig nem tudtam egyébre gondolni. Még most sem tudok. Látom a Szabó Lajos vezna, sápadt arcú édes anyját, a ki épen mosogatott, mikor hazaérkeztünk, aztán sirt és panaszkodott. Látom a kis szurtos gyermekeket, a kik egy-egy karéj kenyeren rágódtak, láttam az eltört lábú székeket, az asztalt, melyen Szabó Lajosnak az apja épen nadrágot vasalt.

Miért írnám le neked, Aladár, neked az ilyesmiről fogalmad úgy sem lehet. Te ilyent még nem láttál.

Másnap az öreg Bagos kérdezte, hogy ki hiányzik.

— Szabó Lajos, — mondtam.

Nagyon különös hangon mondhattam, mert az öreg reám nézett.

— Mi a baja? — kérdezte.

— Halálos beteg, — feleltem.

Az öreg letette a tollat, levette a szemüvegét,

megtörülgette s jó hosszú ideig nem szólott semmit.

Aztán megszólalt:

— Fiam, okosabban is felelhettél volna! . . . Hm! . . .

Másnap a helyi lapban néhány sor jelent meg egy szegény beteg diákról, a ki jó és szelíd, becsületes és szorgalmas, a ki nagyon beteg. Le volt írva a lakása, a nagy család nyomorúsága.

Száraz szemmel, megindulás nélkül azt a néhány sort nem lehetett olvasni.

Ó, mi diákok nagyon jól tudtuk, hogy ki írta. Benne volt minden sorban a mi jó öregünk szívének a dobogása. Ő volt az, a ki fölkereste Szabó Lajost, a ki felszólította az irgalmas szívű közönséget, hogy fogja fel ügyét a családnak s a jó diáknak.

A mi jó öregünk, a nyers modorú Bagos tegnap átköltöztette a Szabó familiát egy egészséges lakásba. Száz forintot adott Szabó apjának a kezébe.

— A gyermeket jól kell táplálni — mondá.

És megmozdult az egész város. Mert van sok jószívű ember a világon, csak érteni kell a módját annak, hogy e szíveket miként kell megmozgatni.

Szabó Lajos az ágyban fekszik. Nagy láza van s beszél az érettségi vizsgálatról s beszél arról, hogy beáll a postához, fog pénzt szerezni s mind felneveli a testvéreit . . . beszél a kis és nagy misékről . . . Mikor kell háromszor csemetni, mikor kell a misemondó könyvet a jobboldali oltárvánkosról a baloldali vánkossra átvinni.

— — — Mig hallgatom, csak kicsordul szememből a köny. Nem tudom miért, de előre el-siratom szegényt.

Megírtam neked ezt a szomorú történetet, Aladár, hogy lásd, milyen a sorsa egy-egy jó és szorgalmas fiúnak, a kit a sors arra szemelt ki, hogy tüdejében egy halálos, gyilkos betegséggel neki induljon az élet keserves küzdelmének, a ki vergődik, dolgozik, reménykedik utolsó lehelle-téig s a vég nem hoz sikert, csak örök nyugalmat.

Osztálytársai tömegesen látogatják. Gazsi nancsot is vitt neki s meghívta a vakációra. Gazsinak van szíve s én — én nem fogom megengedni, hogy Gazsi megbukjék az érettségén.

— — — — —
Hogy a száz forintos svindlerrel nem alkudoztál, azt ugyancsak helyesen cselekedted. Az auktorok rövid életrajzát mellékeltem a mai levelem-

hez magyarul és latin fordításban. Nézd át, hasznát fogod venni.

Szomorú volt a levelem. Én is nagyon, de nagyon szomorú vagyok. Azért hát leteszem a tollat.

Ölel

Imréd.

SAKKJÁTÉK.

Rovatvezető: Exner Győző tanár.

A 41. rejtvény nyitja: 1. Hf5—h6 (8 változattal).

12. rejtvény.

Miskolczy Antaltól, Szolnokon.

Világos: Ka6; Vf1; Be4; Ff8; He2.

Sötét: Kd5; Hb2; gyd3; e5 és e6.

Világos indul s a második lépésre mattot ad.

Gyakorlottabb fejtők 5 perc alatt nyitját lelték.

(A megfejtés beküldésének határideje egy hét.)

12. játék.

Világos:	Sötét:	Világos:	Sötét:
Huszár A. dr.	Erner Gy.	Huszár A. dr.	Erner Gy.
1. e2—e4	e7—e5	20. Fe3—d2	Ba8—d6
2. d2—d4	e5×d4	21. els. röv.	Bd6—c6
3. e2—c3	Hb8—c6	22. a4—a5	Ve7—c7
4. c3×d4	d7—d5	23. a5—a6	Ff5—e8
5. e4—e5	f7—f6	24. a6×b7	Fc8×b7
6. f2—f4	f6×e5	25. Hf3—g5	Bc6—g6
7. d4×e5	Ff8—c5	26. f4—f5	Ve7—e6
8. Hg1—f3	Hg8—h6	27. Vb3—g3	Hh6×f5
9. Vd1—e2	Vd8—e7	28. Bf1×f5	h7—h6
10. Hb1—c3	Fe8—e6	29. Vg3—f2	h6×g5
11. Hc3—a4	Fe5—b6	30. Bf5—f8+	Bh8×f8
12. Ha4×b6	a7×b6	31. Vf2×f8+	Ve6—e8
13. Ff1—d3	He6—b4	32. Vf8—f7	Bg6—e6
14. Vc2—b1	Hb4×d3+	33. Fd2×g5	Ve8—e6
15. Vb1×d3	els. hossz.	34. Vf7—f8+	Be6—e8
16. Fe1—e3	Fe6—f5	35. Vf8—d6+	Kb8—e8
17. Vd3—e3	Ke8—b8	36. Vd6×e6+	Fb7×e6
18. a2—a4	c7—e5	37. Fg5—f4	g7—g5
19. Vc3—b3	d5—d4	38. Ff4—g3	

s néhány lépés múlva a játék az ellenkező színű futók miatt egyik részről sem volt megnyerhető.

E játékot középcselnék nevezik; világos a harmadik lépéssel a dáncselbe akarta terelni, de sötét nem ment bele. Sötétnek az ötödik lépés helyett annak a módját kellett volna keresnie, hogy alkalmas pillanatban c7—c5-öt játszhassa; a 25. lépésben pedig e5—c4 lett volna helyén. Viszont világosnak a 29. lépésben e5—e6+ gyel kellett volna folytatnia és veszedelmes szabadyalogját értékesítenie.

Játszották Székesfehérvárott, 1902 márczius 23-án egy újabb tíz játékra tervezett sakktanulmány első játékául.

Hirek. Fiske Willard professzor lelkes sakkbarát Firenzében. Az izlandiaknak, kik a téli hónapok állandó éjszakáin sokat sakkoznak, hajószámra küldi a sakkot népszerűsítő nyomtatványokat és Izlandban, Canadában szétosztatja. «Uppnámi» címmel sakkfolyóiratot nyomtat és ennek bevételét a sakkklubnak engedi át Reykjavikban.

Üzenet. B. T. C. Három lépésű rejtvényt nem közlünk, de megvizsgáljuk és a 45. sakkrovatban ítéletet fogunk róla mondani.

Ifj. J. J. További küldeményeinek is érdeklődéssel nézünk eléjük.

A sakkrejtvényt teljesen vagy részben helyesen fejtették meg: Barla Ferencz, Van der Venne Arnold, Hoffer Feri és Gyula, ifj. Szarvady Lajos, Décsy Sándor, Toch Vilmos, Linhardt Alfréd. Csulak Elemér, Popper József, Steiner Pál, Laufer István, Glazsevszky Adám, Häffel Tivadar, Schenk István.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Gyászír. A pozsonyi ág. h. ev. lyceum egyik nagyreményű tanulóját veszítette el: Stiglincz András VI. B) oszt. tanulóban. Temetésén a tanári kar és az ifjúság testületileg jelent meg. Aldás emlékére!

Önképzőkori tudósítás. A szegárdi állami főgimnázium «Eötvös József» önképzőköre f. é. április hó 26-án tartotta nyolczadik rendes gyűlését a következő tárgysorozattal: Gyulai Pál: Pókainé, szavalta Selcznik Károly VII. o. t., Tárkányi B.: Coriolán, szavalta Fövenyessy Pál VII. o. t., Antonius beszéde Caesar holtteste felett, előadta Wendl István VII. o. t. Arany János: Ráchel Siralma, szavalta Plank Elek VI. o. t. — A váci k. r. főgimnázium gyakorló iskolája márczius 20-án tartott gyűléstén Lenkey I. és Néder Károly VIII. o. tanuló bírálót olvastak fel. Vida N. VI. o. t. szavalt, Szász I. VIII. o. t. fölvásást tartott Azsia népeiről. Azután Bárdos R. VII. o. t. szavalt a «Kis-Kunság»-ot Petőfőtől, Németh György VII. o. t. bíralt, végül a gyakorló iskola közönetét nyilvánította Szabó Ignác dr. vezető tanár úrnak. — A marosvásárhelyi ev. ref. kollégium «Mentovich» önképzőköre jelen évi versenyszavakat április 27-én tartotta meg. A pályadíjra kitűzött 10—10 koronát Kacsó Lajos és Szabó Andor VII. o. tanuló nyerték el. Ugyanekkor a dr. Sebess Dénes orsz. képviselő által kitűzött 20 koronát egyhangulag Székely Lajos önk.-körü titkár nyerte el a legjobb szabad előadásért. — A pozsonyi ág. hitv. ev. lyceum önképzőkörében elfogadták Geiringér Aurél VIII. o. t. indítványait. Balga Lajos VII. o. t. pedig sikerülten adta elő Vörösmarry Mihály «Előszobor» cz. költeményét.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A «Tudományos zseb-könyvtár» 106. legújabb száma a most megjelent: *Fotografálás*. Írta *Sajóhelyi Béla*. A fotografálás gyakorlati útmutatója kezdők számára; — az előforduló összes munkálatok és készülékek ismertetésével. A fényképezési sportban a kezdők figyelmét azon technikai nehézségek legyőzésére irányítja, a mely rövid idő alatt lehetővé teszi a kitűzött cél elérését, az izléses és művészi képek készítését. Lapunk mai számában a «Művészet-e a fotografálás» című cikket közöljük e füzetből mutatón. A csinos kiállítású és számos képpel ellátott mű ára — mint a «Tudományos zseb-könyvtár» minden számé — csak 60 fillér; kapható minden könyvkereskedőnél és a kiadónál *Stampfel Károlynál, Pozsonyban*.

VEGYESEK.

Nagy-Szeben alapítása. Nagy-Szeben város alapítását állatregével köti össze a népmonda. Hameln városban 1284-ben mód nélkül elszaporodtak a patkányok, a város tanácsa díjat tűzött az elpusztításukra. Egy vasárnap reggel megjelent egy ifjú, furulyázni kezdett a piacon s minden patkány előbújt hallgatni őt; ekkor megindult a Weser folyó felé, a patkányok követték elbűvülő furulyáját s mind beleveszték a vízbe. A fősvény tanács megtagadta a jutalmat a könnyű munkáért. Jövő vasárnap ismét kiállott az ifjú a piacra furulyázni s ekkor a város minden gyermeke előjött s vakon követte a bűvös furulyát. Az ifjú a város mellett egy dombhoz vezette őket, megütötte varázssípjával s az barlangot tárt föl, mely elnyelte őt és a gyermekeket és utánok bezáródott. A föld alatt vezette a kicsinyek seregét s napvilágra Erdély földén hozta, hol azok a gyermekek megalapították Nagy-Szeben várost s a környező vidék szász községeit.

FEJTÖRŐ.

Földrajzi kérdés:

Hogy nevezik azon mezőt a gyalui havasokban, hol 1849 június 13-án ölték meg 200 honvédtársaival Vasváry Pált a fanatikus oláh lázadók?

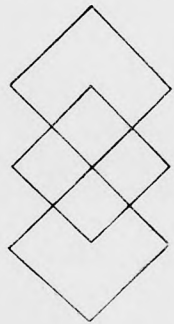
(Csizsár József.)

Vegyteni kérdés:

C₁₅ H₄₂ O₆. Minek a képlete ez? Tüdőbajoknál gyógyszerül is használják. Vízben alig, borszeszben jól oldódik.

Algebrai kérdés:

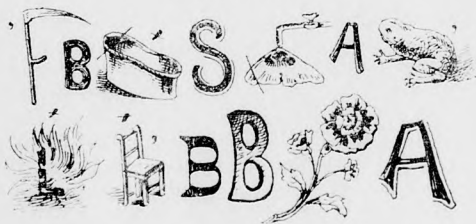
A 63 tagú társaságban háromszor annyi gyermek volt, mint nő és kétszer annyi nő, mint férfi. Hány férfi, nő és gyermek volt együtt? (Nerád Béla.)

Hogy lehet ezt a három kockát egy vonással megrajzolni

(Tonelli Sándor.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1902 május 18.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDAJA.

4. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Algebrai kérdés: A = 5625 kor., B = 11,250 kor., C = 22,500 kor. **Történelmi kérdés:** Az a nő Szentgyörgyi Czeczilia volt, férje pedig Rozgonyi István. **Irodalmi kérdés:** «A gyulafehérvári töredék», írta valószínűleg Watahai János 1300 körül. Felfedezte Varjú Elemér 1898-ban. **Képrejtvény:** Drága kincs a hit tűrni és remélni megtanít.

Helyesen fejtették meg: Gedeon Andor, Goldberger Ede, Gengely István, Kovács Lajos, Alszegehy Zsolt, Kászonyi Pál, Köpe István, Hoensch Gusztáv, Holczer Kálmán, Brandstein Alfréd, Hibay György, Faragó Andor, László Pál, Farnos Dezső, Szamek Sándor, Barts Ferencz, Véghelyi Gyula, Steiner Pál, Popper Sándor, Komlós István és Pál, Wenckheim E., Katscher Sándor, Köves János, Csulak Elemér, Géczy Géza, Glazsevszky Ádám, Paiss Mihály, Links Arthur, Karczag Jenő, Steiner Dezső, Galvanek Ede, Danielisz Jenő, Lőrincz Ferencz és Dezső, Dobránszky Ede, Taubinger Zoltán, Komlós György, Rosenthal Jenő, Laufer István, Havas Jenő, M. Majóczy Ervin, Wähl Rezső, Hideghéthy Miklós, Weinberger József, Tóth Kálmán, Grünfeld Elek, Simonovánszky Ödön, György Lajos, Spitz Emil, Baranyai Zoltán, Lamberger István, Balonyi Tibor, Rittich Jenő, Wettin István, Imreh Béla, Kende Dani és Margit, Hollaki Ferencz, Juraskó Jenő, Toch Vilmos, Deutsch Jenő, Deutsch Zoltán, Linhardt Alfréd, Lipsitz Ernő, Gálffy Sándor, Leopold Elemér, Knapp Leó, Vellez Ferencz, Déchy Iván, Kájerléber János, Décsy Sándor, Van der Venne Arnold, ifj. Mohai Lajos, ifj. Mikula Alajos, Pach Ferencz, Tóth József, Molnár Imre, Lakatos Ernő, ifj. Szarvady Lajos, Lovik Ernő, Mattyasovszky Lajos, Hofer Feri és Gyula, Hirschl Géza, Balonyi Tibor, Schleicher Ferencz, Auer Lajos, Novák Károly, Balássy Miklós, Freund Imre, Foltinek Aurél, Reiner Pál, Braun Géza, Hercz János, Prágyik Flóris, ifj. Apor István, Streit Béla, Hellmann Gyula és Lajos, Moldován Ferencz, Ligeti Károly, Schenk István, Neumann Antal és Mór, Köszter Arthur.

A kitűzött könyvjutalmat (Jakab Ödön: A két impostor vszk.) György Lajos főgimn. III. o. t., csiksomlyói előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

«Gyorsíró.» A cikket polemikus hangja miatt nem közölhetjük. Azt a másikat is csak azért közöltük, mert a jubileum némileg időserűvé tette. Hogy ez az irány a lapunkban való közlés miatt ártson a másiknak: az főleg aggodalom. Mi a magunk részéről nem csatlakozunk egyik módszerhez sem. A legkívánatosabb az, hogy a magyar diákok szívesen tanulják ezt a nagyon hasznos mesterséget. — **D. I.** (Odessza). Mai számunkban megkapja sürgős kérdésére a választ. — **D. L.** (Ungvár). 1 kor. 60 fill — **G. A.** (Hosszúfalu). 1. Azokban a városokban, amelyekben postaigazgatóság van. 2. Eltart az év végéig. — **K. I.** (Zalaegerszeg). Jól mondották, az a kiadó a legjobb forrás ilyen szakmunkákra. Forduljon egy levelezőlapra a céghez s tudatni fogja az árakat, mi ilyesminek a legjobb akarat mellett sem járhatunk utána. — **D. I.** Mind a három verset megkaptuk és elolvastuk. Tartalmuk volna, de formailag nagyon gyöngék. Az írónak úgy látszik, nincsen sok érzéke a rithmus iránt. E nélkül pedig a költők csak félmunkát végeznek. — **Ködben.** Az ilyen hangulatos kép megírásához több erő, több szín és hangulat kell. — **K. M.** A «Tengerszem» sikerültebb, mint a német tárcza után versbe szedett «Pogány». Előbbiben van hangulat, utóbbi zavaros. Formailag még mind a kettő döcögős. Idővel fog jobbat is írni. Ezeket még nem közölhetjük.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.		
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

A CLAUDIUSOK.

Eckstein Ernő regénye. Átdolgozta Gaal Mózes.

— Csak rajta! — gondolta magában Quintus... A zsákmány, remélem, ezúttal kisiklott a körmeitek közül.

Quintus a mulató társaságot a legnagyobb izgatottságban találta. Csoportokba verődve vitatkoztak, szörnyülködtek. Bizonytalanság, aggodalom, sőt félelem tükröződött vissza az arcokról. Csak Stephanusnak az arca volt nyugodt, rideg. A fűben egy atléta termetű ember vérző teste hevert. Jobb kezében kettétört kardot szorongatott, bal kezét kebelére szoritotta. Vér ömlött ki onnan. Öt-hat rabszolga állott a haldokló körül reszketve, Stephanus pedig megpróbálta, hogy a haldoklóból vallomást esikarjon ki. Embertelen, vad kísérlet volt.

Mintegy harmincz lépésnyire e szomorú csoporttól még négy halott gladiátor hevert a véreben. Irtózatos sebek tátongtak a hullákon.

Hol az imént az aranyhimzéssel áttört óriási sätormennyezet volt — most leirhatatlan rendetlenség, összevisszaság uralkodott. A diszletek össze-vissza tépve, félig elégve, szegkek, kalapácsok, kötelek, ruhafoszlányok, mindennemű roncs hevert ott egy halomban.

Jó időbe került, míg Quintus az összefüggés nélkül való szavakból ki tudta hüvelyezni, hogy tulajdonképen mi történt. Lykoris duzzogott, hogy a legszebb látványossága csütörtököt mondott. Clodianus lármázott, szidta a nyomorult pribékeket, a kik a bajt előidéztek. Végre is Quintus karon fogta Norbanust, s türelmetlenül vallatta:

— Elmeséled már valahára, hogy mi történt itt, mialatt én a kertben sétáltam?

— Az idők jele. Róma olyan ma, mint a Vezúv. Minden szögletben felüti a fejét. Képzeld csak! Itt ülünk kényelmesen a kerti székekben és javában emésztjük a pompás vacsorát. No jó. A rögtönzött szinpad függőnye felgördül. Nagyszerű zene hallatszik. Egy skarlát ruhás himpellér kiáll, s jelenti, hogy valami igen érdekes darabot fognak játszani... egy bizonyos Eurymachus nevű gonosztevőt megölnék benne...

— Micsoda? — kérde Quintus ijedten.

— Szórol-szóra így történt: Eurymachust meg fogják ölni, a ki gazdája, Stephanus ellen főbenjáró vétket követett el, — tehát életével kell adóznia.

— Kivégzés — kerti látványosság gyanánt? —

Jupiterre mondom, ilyesmiről még nem hallottam.

— Nero óta nem is történt ilyesmi.

— Nos tovább!

— A ficzkó tovább fecsegett a szinpadon, hogy Lykoris Partheniustól, a császári főkamarástól kieszközölte az engedélyt e fura keretben való kivégzéshez. Előre is kegyes elbégését kéri a mélyen tisztelt közönségnek, ha a szereplő művészek nem mindenben felelnének meg a várakozásnak. — Ezt vartyogta a ficzkó, s azután kezdődött a komédia. — A mint tudod, Quintus, nekem az ilyen bohóc-mutatványok nincsenek nagyon nyemre. A dákok és germánok ellen száz csatában harcoltam. Az istenek reá a tanuim, hogy a hallálal szembe merek nézni, — de azt, hogy védtelen embert leszúrjanak a szemem láttára — ezt utálok; mindig a disznó-ölés jut az eszembe. Ha ilyesmit látok, szégyenlem magamtól magamat, mint egy kutya. Mit bánom én, ha a világ együttünek is tart, de úgy van.

— Tovább!... Tovább! — sürgette Quintus fokozódó izgatottsággal.